

Temaredaktörerna har ordet

Klimatomställningar – en introduktion

Anna Sofia Lundgren & Evelina Liliequist

Klimatet beskrivs ofta som en av vår tids stora ödesfrågor. Ändå råder långt ifrån enighet om vad ”klimathotet” faktiskt innebär och vad situationen kräver. Vetenskapliga rön, politiska initiativ, industriella satsningar inom förnyelsebar energi och grön omställning, gräsrotsengagemang och individuella praktiker för en mer hållbar framtid existerar sida vid sida, men har helt olika medel och metoder – kanske också olika mål. Parallellt finns såväl ointresse och uppgivenhet som förnekelse, vilket emellanåt leder till konflikt och stark polarisering. Klimatförnekare hävdar att klimatkrisen är en dimridå och att de som tror på den är lurade av etablissemangen. De som oroar sig för klimatförändringar avfärdar i sin tur förnekarna som okunniga och vädjar till att ”lyssna på vetenskapen”.

Men kunskap i sig leder inte nödvändigtvis till vare sig klimatmedvetenhet eller hållbara praktiker; i en samtid där fakta ständigt utmanas av alternativa sanningsanspråk finns ingen given koppling mellan att veta och att agera. Erik Swyngedouw (2022, 2023) menar att situationen lett till att klimatpolitik och mer radikala klimatgrupper ofta använder sig av liknande logiker som populistiska rörelser: även inom dessa sfärer frammanas bilden av ett hotat *folk* (ja, till och med en hotad planet) och en *fiende* som gör krisen begriplig, hanterlig och akut. Genom att framställa exempelvis koldioxid som det centrala problemet – fienden – förflyttas fokus från de strukturer som producerar utsläppen. CO₂ blir både symbol och lösning; en fetisch som skapar incitament för handling men samtidigt snävar in horisonten för vad som kan göras. I denna klimatpopulism döljs även de sociala motsättningar som formar omställningens förutsättningar. Därigenom, menar Swyngedouw, så avpolitiserar omställningsfrågan.

Resonemanget gör det möjligt att se hur klimatförnekelse och klimatpopulism liknar varandra till formen, trots att de står långt ifrån varandra i fråga om klimatförändringens existens och betydelse. De två positionerna behöver också förstås i relation till varandra. Ju mer inflytande klimatförnekelsediskursen får (och den har ju mäktigt stöd), desto skarpare formulerar sig den andra sidan (jfr Johansson 2026). Och vice versa. Det är inte heller så enkelt som det ibland framstår att skilja grupperna åt: sett till hur människor faktiskt agerar är gränsen mindre stabil. Även individer som erkänner klimatkrisens allvar fortsätter ibland att leva som vanligt

utan större förändringar i sin vardag. På så vis påverkar inte medvetenhet och forskning per automatik människors faktiska handlingar.

Ett av de återkommande ”problem” som kulturvetenskaplig forskning om klimatomställning pekar på är just glappet mellan kunskap och praktik – mellan vad vi tror oss veta och vad vi faktiskt gör. Till skillnad från geovetenskapliga och klimatvetenskapliga studier, som oftare syftar till att förklara och förutsäga klimatets förändringar, intresserar sig kulturvetenskaper snarare för att förstå själva glappet: hur det görs begripligt, hur agerande förklaras och legitimeras, och hur möjligheterna att agera i relation till glappet formas av strukturer som politiserar, moraliserar eller förenklar klimatfrågans komplexitet. Som framgår av detta tema i *Kulturella Perspektiv* pågår klimatomställningar på många fält inom vilka förhandling och meningsskapande pågår på sätt som aktiverar föreställningar om historia, plats, identitet och makt, och som tar sig uttryck i såväl känslor som retoriska manövrar.

KP:s klimatarkiv

Men även om klimatfrågan i dag framstår som akut – delvis som en effekt av både klimatförnekelse och klimatpopulism – är den inte ny. En snabb blick i *Kulturella Perspektiv*s arkiv från starten 1992 visar en lång tradition av bidrag som på olika sätt rör sig kring frågor om klimat, miljö och människans relation till sin omgivning. Men det tar ett tag innan det kommer igång. I nummer 2 2002 inleder Ulf Stahre sin artikel ”Platsens betydelse” med att påminna om det uppseende det väckte då Kristdemokraternas dåvarande partiledare Alf Svensson engagerade sig offentligt mot etablerandet av ett vindkraftverk utanför Smygehavn – platsen för hans egen sommarstuga. Även om artikeln därefter inte behandlar just vindkraftverk utan andra upplevda ingrepp i älskade platser, så sätter hans inledande exempel fingret på hur konflikter kan uppstå mellan önskemål om miljövänlig energi och begär efter en god fysisk miljö.

Tjugo år efter starten publiceras den första artikeln som explicit behandlar miljö- och klimatkris. Det är Olavi Hemmilä (2012) med artikeln ”Humaniora i kris: Ekopsykologi och ekokritik i elfte timmen”. Artikeln beskriver hur den globala miljökrisen skapar nya känslomässiga och kulturella erfarenheter som kräver en

djupare ekologisk omorientering. Genom begrepp som ekokritik, ekopsykologi, ekofobi och metanoia argumenterar Hemmilä för att humaniora måste integrera ett grönt perspektiv och bidra till att förändra människans relation till naturen. ”Hoten mot mänsklighetens överlevnad måste överskugga alla andra frågor”, skriver han, och fortsätter: ”Om humanister visar att de kan hantera dessa hot i sin dagliga praktik kommer intresset för humanistisk forskning att öka. I annat fall kommer människor att röra sig i andra riktningar för att kunna hantera sin ångest över hotet mot planetens överlevnad” (Hemmilä 2012: 18).

Fyra år efter Hemmiläs uppfordrande artikel publiceras temanumret ”Grön humaniora”. I inledningen skriver Christer Nordlund att uttrycket grön humaniora ”är ett försök till översättning av engelskans *environmental humanities* och betyder med andra ord humanistisk eller humanvetenskaplig miljöforskning” (2016: 2). Sverker Sörlin slår fast att ”[u]nder överskådlig framtid tycks omvandlingen av samhället i en mer hållbar riktning vara en punkt som står högt på dagordningen. Då är det rimligt att humanistisk kunskap som stöder denna omvandling också gör samma prioritering” (2016: 17). I temanumret finns texter som resonerar kring människans relation till omgivning och miljö, som artikeln ”Ekologisk läskunnighet och naturrelationernas abstraktion i Antropocen” av Ebba Lisberg Jensen (2016). Hon resonerar kring huruvida en modern distansering från naturen är en konsekvens av Antropocen och vad det i så fall betyder i ett långsiktigt överlevnadsperspektiv? Martin Hultmans artikel har titeln ”Gröna män”. Han påpekar att män står för störst negativ miljöpåverkan, samtidigt som de dominerar beslutsfattandet inom politik och näringsliv gällande hanteringen av globala klimat- och miljöutmaningar, och argumenterar för vikten av att studera betydelsen av genus – maskulinitet – för att förstå dess problematiska betydelse för förhållningssätt till miljö och klimat. I temanumret om grön humaniora återfinns också Daniel Anderssons och Coppélie Cocqs artikel som jämför samtidens diskussioner om gruvexpansion i Sápmi med hur kolonisationen av norra Sverige legitimerades under 1700- och 1800-talen.

Att klimatförändringar ofta fungerar som bakgrund eller deltema snarare än huvudfråga blir tydligt i flera texter. Gösta Arvastsons artikel ”Samtal med vinden – kulturforskning i luften” (2015) handlar om hur människor genom tiderna har förstått och försökt kontrollera vinden och andra väderfenomen. Texten rör sig mellan historiska exempel och samtida klimatdebatt. Klimatförändringar nämns som en kulturell och historisk diskussion som delvis fyllt funktionen att kritisera samtidsprocesser. I dag kopplas extrema vindfenomen tydligare till klimatkris och en global samhällsoro där mediernas bevakning förstärker upplevelsen av hot. I resonemangen kring klimatkris knyter Arvastson an till Naomi Kleins (2014) analys av hur diskussioner om klimatförändringar förflyttat sig från naturvetenskapliga

rum och ut på gatorna – i form av folkrörelse – och hur människor i allt högre grad förstår orsaken till förändringarna som resultat av mänsklig påverkan och resursförbrukning. Artikelns huvudpoäng handlar dock inte om samtiden, utan om hur vindar alltid speglar människors föreställningar och rädslor.

När Mattias Frihammar, Lars Kaijser och Maja Lagerqvist skriver om ”Hotet i vägrenen: Blomsterlupinens plats i ett svenskt kulturarvslandskap” (2018) plockar de upp en tråd från Martin Holmbergs text ”Opassande flora – om ogräs och kultur” som publicerades två år tidigare, under vinjetten Antecknat. I artikeln följer de hur blomsterlupinen blivit en invasiv art, och visar hur klimatförändringar ger upphov till nya meningsskapande processer: arter ges nya värden, och känslor av hot blandas med sorg när något tidigare uppskattat förändras. ”I en värld med hotande klimatförändringar tycks människans ansvar för naturen hamna i centrum av debatten”, skriver de (2018: 22). Men de visar också hur svårt det är att samsas i detta ansvar.

På liknande sätt är klimatförändringar centrala men mer indirekt närvarande i Niklas Söruns och Christian Fuentes analys av etiska konsumtionsappar – appar som ska hjälpa människor att ”handla mer hållbart, etiskt och klimatvänligt” (2016: 6). Så är det också i artiklar som resonerar kring humanioras roll i forskningen om samtida utmaningar där klimat och miljö upprepat nämns (se t ex temanumret om ”Tvärgående kulturforskning” från 2013 som bl a nämner det då relativt nybildade forsknings- och undervisningsområdet ”Vetenskaps-, teknik- och miljöstudier” vid Umeå universitet, samt verksamheten vid Avdelningen för historiska studier av teknik, vetenskap och miljö vid KTH).

Även om frågor som berör miljö och klimat förekommit tidigare sker ett slags förändring när vi närmar oss 2020-talet. Klimatfrågan och behovet av omställning börjar då bli mer explicit närvarande som ett kulturellt fenomen vars aspekter är av intresse att studera. Det sker både ur ett empiriskt perspektiv med fokus på de praktiker och föreställningar som omställningen består av, och ur ett mer reflekterande perspektiv. I en reflektionstext från 2021 resonerar Chantal Mouffe exempelvis kring vad hon kallar ”den gröna demokratiska omställningen”. För att rädda klimatet – och vänstern som politisk kraft – krävs en känslomässigt mobiliserande vänsterpopulistisk strategi, menar hon. Denna måste ha en samlande ram med potential att förena många olika kamper: feminism, antirasism, arbetarrörelser, hbtqi+. Det är som sådan ram den gröna demokratiska omställningen ska fungera, påpekar hon, och betonar att för att en sådan omställning ska fungera krävs att den kopplas samman med social rättvisa.

2023 publicerades ett tema, ”Cold and freezing”, som lyfter hur *kylning* har format människors liv och föreställningar under de senaste två århundradena, men hur kylning också rymmer en paradox. I introduktionen till temat påpekas att kylning – som idag står för omkring

10% av utsläppen av växthusgaser – gör den djupt sammanflätad med klimatförändringar: vi behöver mer kylning på en uppvärmd planet, men denna ökade kylning driver samtidigt klimatförändringarna vidare, skriver temaredaktörerna (Marshall & Lyngø 2023). Temats artiklar förhåller sig på olika sätt till kylning. Helene Brembeck (2023) beskriver iskubens historia, och hur iskuben, som tidigare associerades med festligheter och givit upphov till handel med is, nu riskerar att belastas av ödesdigra associationer till slöseri och ohållbarhet i takt med en växande medvetenhet om klimatet. Det föranleder entreprenörer på fältet att försöka övertyga om iskubens hållbarhet genom reklam för isfabrikers användande av hållbar energi, hållbara förpackningar samt övriga ansträngningar för social hållbarhet, exempelvis genom att anställa asylsökande. Matilda Marshall (2023) skriver om hur kollektiva frysfack – vanliga i Sverige under mitten av 1900-talet – kan ge perspektiv på dagens klimatomställning. Eftersom hemmakylar och frysar står för betydande energianvändning kan delade kyl- och fryslösningar minska både elförbrukning och klimatpåverkan. Artikeln påpekar att klimatvänliga, kollektiva kylsystem bara kan bli hållbara alternativ om de integreras i människors vardagsrutiner, sociala normer och lokala sammanhang. Samtidigt antyder den att dagens energipriser och klimatutmaningar gör att behovet av mer resurseffektiva, gemensamma lösningar kan öka.

Att omställning inte är någon enkel sak illustreras även i artikeln "Att ta en tugga av havet: Om blå åkrar, grön ekonomi och den smarta tångens svåra resa", skriven av Cecilia Fredriksson och Filippa Säwe (2020). Artikeln lyfter tång som en central resurs i den gröna ekonomin, med potential att bidra till både miljönytta och hållbar matproduktion. Men förändring är "trögflytande", skriver författarna. För samtidigt försvårar kulturella matnormer, regelverk och bristande vana övergången till en mer tångbaserad och hållbar konsumtion. Tångens "gröna" möjligheter realiserar därför bara genom att forskning, entreprenörskap, handel och pedagogik samverkar.

2007 kom ordet "klimatångest" in på Språkrådets nyordslista och 2018 lades även ordet "flygskam" till (isof.se). Det är ord som sätter fingret på hur klimatsituationen – och försöken att få bukt med den – får affektiv form och letar sig in i människors känslor och kroppar. I ett tema om "Skam" (2020) undersöker Andreas Backa det relaterade fenomenet "bondeskam". Det är ett begrepp som växte fram när jordbrukets klimatpåverkan hamnade i fokus. Backa visar hur klimatkrisen aktiverar känslor som skam och ångest (som i "flygskam" och "klimatångest") vilka i sin tur formar relationer, debatter och praktiker. Men den akuta skam som riktas mot jordbrukare förstärks, menar Backa, av en djupare liggande, historiskt förankrad nedlåtande inställning till landsbygden. Det är en kronisk skam som omgärdar jordbrukare och gör dem till en utsatt grupp. Artikeln visar hur skam är långt ifrån neutralt.

Inte bara är det en disciplineringsstrategi för att uppnå vissa klimatrelaterade beteenden. Skam fördelar sig dessutom ojämnt och drabbar ofta redan marginaliserade kategorier, medan andra undkommer.

Just det senare berörs också när Elisabeth Wollin samma år skriver om tågsemestrade i artikeln "Flygskam, klass och ändrade resvanor". Hon associerar flygskam med respektabilitet och social klass, och "det framstår då som fint att åka tåg och fult att flyga" och tågåkande associeras med medelklass (2020: 49). Meningsskapandet kring klimatomställningspraktiker slår alltså olika och används i ett klasskapande där vissa oroligt inser att det finns sociala kostnader i att göra fel, medan andra antingen inte upplever något behov av att bry sig eller aldrig ens ställs inför valet.

Femton år efter sitt intåg i nyordslistan har "klimatångest" blivit ett etablerat uttryck. Jenny Lönnroth och Bo Nilsson skriver om hur ordet förekommer i svenska medier under 2022, och de föreställningar som det då kopplas samman med. Det som i nyordslistan 2007 beskrevs som "ångest inför en hotande klimatförändring", beskrivs i medierna som ett problematiskt och allvarligt tillstånd, en reaktion på en klimatsituation som i huvudsak beskrivs som rimlig. Men i mediernas beskrivningar av klimatångest bäddas begreppet också in i olika samhällstendenser – medikalisering, nyliberalism, terapikultur och individualisering – vilket bidrar till det kanske mest framträdande draget: klimatångest representeras som ett i huvudsak individuellt tillstånd. Även om det förekommer representationer där det är gemensam handling som föreslås vara det som hjälper mest är det vanligaste att klimatångest beskrivs som upp till individen själv att hantera. Genom förändrad och mer hållbar livsstil ska individen komma till rätta med sitt eget dåligmående och på samma gång bidra till minskade utsläpp – ett slags 'quick fix' i den egna vardagen som riktar ljuset inåt i stället för mot kollektiva engagemang.

En sak som klimatförändringar påverkar är vattennivåerna. Fredrik Bertilsson (2024) skriver i artikeln "Bevattningens biopolitik" om hur lågt grundvatten görs till ett regeringsbart problem, och undersöker insatser som genomförs av myndigheter med syfte att styra användningen av vatten. Artikeln visar hur insatserna bland annat bygger på att det görs avvägningar om vad som är viktigt. Med hjälp av vad Bertilsson kallar "antropocentrisk biopolitik" undersöks vilkas vattenbehov som prioriteras – och vilkas som offras – när vatten är en bristvara.

*

Ovanstående genomgång är inte uttömmande och det finns säkert relevanta bidrag som inte nämnts. Det är också svårt att beskriva en tydlig utvecklingslinje. Möjligen kan det noteras att det över tid framträder en rörelse från att klimat och klimatförändringar huvudsakligen utgjort en bakgrundsfråga till att gradvis bli en mer uttalad kulturell och politisk angelägenhet. Allteftersom skärps också tonläget; klimatet börjar

kopplas till samhällsomvandling, rättvisa och ansvar. Samtidigt växer intresset för klimatets affektiva dimensioner – ångest, skam och oro – och för hur omställningen tar form i vardagens praktiker där det ibland uppstår såväl gemenskaper som nya konflikter. I artiklar från 2020-talet framstår klimatet som ett sammansatt, känsloladdat och vardagsnära kulturfenomen, men också som en viktig politisk fråga och ett självklart objekt för etnologiskt och kulturvetenskapligt studium.

På ett intressant sätt visar de också att även om klimatomställningen ibland, som Swyngedouw påpekar, framstår som en avpolitiserad, byråkratisk fråga och klimatpopulismen tenderar att dölja de sociala motsättningar som präglar omställningens villkor, så gör kvalitativa studier av klimatomställningens vardagliga praktik det möjligt att se just motsatsen: hur skillnader och hierarkier skapas och därigenom villkorar människors delaktighet i omställningen samt påverkar hur dess effekter fördelas.

Tema: klimatomställningar

När *Kulturella Perspektiv* bjöd in till en ny utgivning på temat ”klimatomställningar” hade det flera orsaker. Vi tycker att klimatfrågan är viktig och vi vill gärna att KP ska fortsätta att vara en plattform där etnologer och kulturvetare förmedlar tankar och forskningsresultat om brännande samtidsfenomen. För oss som är redaktörer för detta tema var omställningsfrågan särskilt aktuell. Vi hade under några år deltagit i forskningsprogrammet ”Det nya framtidslandet? Drivkrafter, utmaningar och möjligheter i relation till norra Sveriges (gröna) industrialisering”.¹ Det är ett tvärvetenskapligt forskningssammanhang som särskilt intresserar sig för de stora satsningar som vid tiden för ansökan gjordes i norra Sverige: Northvolt i Skellefteå, H2 Green Steel i Boden och LKAB i Kiruna/Gällivare. Vi hade deltagit i studier som framför allt syftade till att förstå meningsskapandet kring de stora industriella satsningarna och de platser där etableringar skedde. Vår utgångspunkt var att klimatomställningar inte bara är tekniska eller politiska projekt, utan också djupt kulturella processer som omformar våra föreställningar om såväl förflutenhet som framtid, om ansvar och gemensamt liv. Studierna handlade om den tävlingslogik som genomsyrade den första tiden då man väntade på Northvolts besked om vilken ort som skulle få den stora batterifabriken (Eriksson, Lundgren & Liliequist 2024) och om hur en maskulint kodad ekomodern berättelse kom att dominera på sätt som till en början ganska effektivt trängde undan alternativa och mer kritiska berättelser (Eriksson, Lundgren & Eriksson 2025). Sådana alternativa berättelser handlade om samiska erfarenheter och kritiska journalisters synpunkter, om oro från offentlig sektor, liksom om de inresta arbetarnas erfarenheter

och villkor – särskilt hur de drabbades efter att det blev känt att de stora investeringarna inte skulle hålla sina löften (Eriksson, Dzalbe, Nuottaniemi & Lundgren, kommande). Men vi intresserade oss också för hur den starka diskursen om den gröna omställningen i norra Sverige tycktes blöda in i andra fält och göras verksam i helt andra diskussioner – som den som pågick om Skellefteås nya kulturhus, Sara kulturhus (Liliequist & Lundgren 2026).

Klimatomställningar är dock en bredare fråga än den gröna industrialiseringen i norr. Inför det här temat i *Kulturella Perspektiv* gick vi ut med ett brett upprop som uppmuntrade bidrag som på olika sätt tog sig an den myriad av meningsskapande processer som sammantaget är viktiga för att förstå fenomenet klimatomställning – eller aspekter av det.

Bidragen

Nu är vi väldigt glada att kunna publicera sex artiklar på temat. De är skrivna av forskare som med olika analytiska ingångar och empiriska material visar hur omställningens praktiker, konflikter och visioner tar form i vardagens materialitet, i språk och symboler, i berättelser om förlust och möjligheter. Genom att på så vis rikta blicken mot de kulturella dimensionerna av klimatomställningar hoppas vi med detta tema bidra till ett fördjupat samtal om hur omställning faktiskt görs – och av vem – samt vilka världar den både bevarar och förändrar. Följande artiklar ingår:

Klara Rydström och Kristina Johansson skriver om diskurser i svensk gruvindustri. I artikeln ”Det här fina ordet omställning som kan betyda lite allt möjligt” visar de hur gruvdrift beskrivs som en viktig del av lösningen på klimatkrisen samtidigt som dess sociala och ekologiska konsekvenser manifesteras lokalt, med konflikter kring mark, intrång på renskötselområden och miljöförstöring. Men de påpekar också hur det pågår en ständig diskursiv kamp om klimatomställningens mening och inriktning – inte bara mellan gruvindustrin och dess kritiker, utan också inom industrin själv.

Caroline Reinhammars artikel heter ”Common sense and climate mitigation: Articulations of objection to wind power establishment”. Det är en studie av lokala debattinlägg som visar hur motståndet mot vindkraft är grundat i oro för lokal miljö och natur, för orättvisa och bristande inflytande i omställningsprocesser, samt för de ekonomiska konsekvenserna för såväl region som hushåll. Artikeln visar hur ett tidigare relativt samförstånd kring vindkraft håller på att upplösas, vilket skapar utrymme för nya konflikter och omförhandlingar av klimatpolitikens sociala och demokratiska förutsättningar.

Elin Lundquist skriver om vattenbrist. I artikeln ”Navigating water shortage in the agricultural landscape of southern Öland” visar hon hur aktörer deltar i komplexa förhandlingar mellan kulturarvsvärden, jordbruksproduktion och miljöanpassning, och hur de

¹Projektet finansieras av Riksbankens Jubileumsfond [nr M22-0029].

gör det inom ramen för olika tidsliga och institutionella logiker.

Maria Vallström och Susanna Areschoug synliggör platsens betydelse. I sin artikel ”Jag kan inte leva som de förväntar sig att jag ska leva” undersöker de hur en yngre generation resonerar kring rättvis omställning på landsbygden. Medan tidigare forskning ofta kopplat samman klimatskepticism med klass och maskulinitetsideal, visar de att försvar av fossila bränslen också måste förstås i relation till de konkreta behov som präglar landsbygders ekonomi och geografi. Unga på landsbygder upplever att de saknar möjlighet att påverka klimatförändringarna, och denna känsla av maktlöshet pekar på brister i både procedurell och erkännanderättvisa där det de faktiskt gör inte erkänns. Artikeln pekar också på en ojämlik distributiv rättvisa, eftersom landsbygderna förväntas bära stora delar av kostnaderna för Sveriges klimatomställning utan att få motsvarande del av nyttorna.

I artikeln ”Ett samtal med Rickard Länta: Renskötsel, industrier och klimat” diskuterar Rickard Länta – renskötare i Jåhkåasska sameby och en viktig röst i motståndet i Gállok – med Georgia de Leeuw om hur en gruvetablering skulle påverka renskötseln i relation till andra redan pågående hot, och hur industrisatsningar som vattenkraft och skogsbruk hänger ihop med klimatförändringar. Det är ett samtal om att utmana svensk exceptionalism och kolonial glömska genom att lyfta kunskap om samiska marker och utvinningens konsekvenser.

I den sista artikeln skriver Bo Nilsson om byggnadsarbeters berättelser om att arbeta utomhus i den typ av extremväder som brukar beskrivas som en effekt av klimatförändringar. Berättelserna tecknar ett behov av förbättrade arbetsvillkor och stärkta kollektiva möjligheter att driva igenom nödvändiga skyddsåtgärder, möjligen genom internationellt fackligt samarbete. I den meningen framträder byggnadsarbetarna som en yrkesgrupp vars utsatthet påverkas starkt av de mer extrema väder som sägs vara att vänta med ökade klimatförändringar. Men de framstår också som kunniga aktörer som inte får möjlighet att agera eftersom de kringskärs av såväl tidspress som organisatoriska hierarkier.

*

Klimatomställningar framträder, som denna genomgång visar, som kulturella processer där konflikter, känslor, materiella villkor och politiska föreställningar hela tiden omförhandlas. Mot denna bakgrund blir det tydligt hur viktigt det är att studera omställningen bortom teknik och policy, och även rikta blicken mot de erfarenheter, känslor, praktiker och berättelser genom vilka den tar form. Temanumrets artiklar gör detta: genom att följa hur omställning levts, tolkas och utmanas i olika sammanhang visar de både på omställningens möjligheter och dess inneboende spänningar – och på behovet av fortsatt kulturvetenskaplig fördjupning.

Finansiering

Produktionen av detta tema är finansierad av Riksbankens Jubileumsfond [nr M22-0029] och Formas [nr 2022-01841].

Referenser

- Arvastson, Gösta (2015). Samtal med vinden: Kulturforskning i lufthavet. *Kulturella Perspektiv*, 24(3), 14–24.
- Backa, Andreas (2020). ”Bondeskam”. *Kulturella Perspektiv*, 29(4), 50–56.
- Bertilsson, Fredrik (2024) Bevattningsens biopolitik: Lågt grundvatten som ett regeringsbart problem i Sverige. *Kulturella Perspektiv*, 33, <https://doi.org/10.54807/kp.v33.13747>
- Brembeck, Helene (2023). Strange encounters with ice at US motels – and Nordic translations. *Kulturella Perspektiv*, 32. <https://doi.org/10.54807/kp.v32.2170>
- Eriksson, Madeleine, Dzalbe, Sania, Nuottaniemi, Andreas & Lundgren, Anna Sofia (kommande). The social costs of labour in Sweden’s ’green transition’.
- Eriksson, Madeleine, Lundgren, Anna Sofia & Liliequist, Evelina (2026). Logics of competition: The forming of opinion in the bid for a green mega investment. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 108(1), 76–92.
- Eriksson, M., Lundgren, A.S. & Eriksson, R. (2025). The heroes and killjoys of green megaprojects: A feminist critique. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 18(2), 341–357.
- Fredriksson, Cecilia & Säwe, Filippa (2020). Att ta en tugga av havet: Om blå åkrar, grön ekonomi och den smarta tångens svåra resa. *Kulturella Perspektiv*, 29(4), 72–76.
- Frihammar, Mattias, Kaijser, Lars & Lagerqvist, Maja (2018) ”Hotet i vägrenen: Blomsterlupinens plats i ett svenskt kulturarvslandskap”. *Kulturella Perspektiv*, 27(3–4), 13–24.
- Hemmilä, Olavi (2012). Humaniora i kris: Ekopsykologi och ekokritik i elfte timmen. *Kulturella Perspektiv*, 21(2), 11–19.
- Holmberg, Martin (2016). Opassande flora – om ogräs och kultur. *Kulturella Perspektiv*, 25(1), 50–54.
- isof.se (uå). Nyordslistor. Institutet för språk och folkminnen. <https://www.isof.se/utforska/digitala-tjanster/spraktjanster/nyordslistor>
- Johansson, Sven Anders (2026). Evidens och undergång: Om klimatpolitik och populism i en postfaktisk tid. I: Carlsson, Eric, Carbin, Maria & Nilsson, Bo (red) *Sanningskris. Det postfaktiska samhället och medielandskapets förändringar*. Umeå: h:ström.
- Liliequist, Evelina & Lundgren, Anna Sofia (2026). Culture, growth and green: Negotiating flagship projects at the periphery. Accepted for *Culture Unbound*.
- Lisberg Jensen, Ebba (2016). Ekologisk läskunnighet och naturrelationernas abstraktion i Antropocen. *Kulturella Perspektiv*, 25(1), 20–29.
- Lönnroth, Jenny & Nilsson, Bo (2022). ”Klimatångest” i svenska medier – ett ”tecken” i tiden. *Kulturella Perspektiv*, 33, <https://doi.org/10.54807/kp.v33.18319>
- Marshall, Matilda (2023). Collective cool: Freezer lockers and collective freezing practices. *Kulturella Perspektiv*, 32. <https://doi.org/10.54807/kp.v32.2146>

- Marshall, Matilda (2023). The culture of cooling – an introduction. *Kulturella Perspektiv*, 32, 1–7. <https://doi.org/10.54807/kp.v32.8950>
- Mouffe, Chantal (2021). Därför bör en populistisk vänster samlas kring en grön demokratisk omställning. *Kulturella Perspektiv*, 30, 1–4. Tema: Pandemins konsekvenser. <https://publicera.kb.se/kp/article/view/1693/1549>
- Nordlund, Christer (2016). Grön humaniora – en inledning till fältet. *Kulturella Perspektiv*, 25(1), 2–7.
- Pohl, Lucas & Swyngedouw, Erik (2023). Enjoying climate change: Jouissance as a political factor. *Political Geography*, 101, 102820.
- Stahre, Ulf (2002). Platsens betydelse: Om öppna landskap, kulturhistoriska parker och miljöengagemang. *Kulturella Perspektiv*, 11(2), 33–46.
- Swyngedouw, Erik (2022). The unbearable lightness of climate populism. *Environmental Politics*, 31(5), 904–925.
- Sörlin, Sverker (2016). Grön humaniora – vad, när, varför och varthän? *Kulturella Perspektiv*, 25(1), 8–19.
- Sörum, Niklas & Fuentes, Christian (2016). Materialiserad moral: Smartphone, applikationer och etisk konsumtion. *Kulturella Perspektiv*, 25(2), 6–15.
- Wollin, Elisabeth (2020). Flygskam, klass och ändrade resvanor: Nätnarrativ om tågresande. *Kulturella Perspektiv*, 29(1–2), 46–51.

Citera den här artikeln: Anna Sofia Lundgren & Evelina Liliequist. 2026. Klimatomställningar — en introduktion. *Kulturella Perspektiv*, vol. 35. Tema: Klimatomställningar, s. 1–6. DOI: 10.54807/kp.v35.64943

Mottagen: 31 mars 2026 **Accepterad:** 7 april 2026 **Publicerad:** 10 april 2026

Copyright: © 2026. Författaren/författarna. Detta är en Open Access-artikel som distribueras enligt Creative Commons, licens CC-BY 4.0, som tillåter obegränsad användning, distribution och reproduktion i samtliga medieformat, förutsatt att ursprunglig(a) författare och källa uppges. Se <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Kulturella Perspektiv — Svensk etnologisk tidskrift, ISSN 1102-7908, är en expertgranskad Open Access-tidskrift som publiceras av Föreningen Kulturella Perspektiv.

OPEN ACCESS